

МАЛЕЙКО ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ
магістр зі спеціальності «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач кафедри обліку і
оподаткування та маркетингу **Королович О.О.**,
Мукачівського державного університету

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СУБ'ЄКТА: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ

Поняття внутрішнього контролю зводиться зазвичай до одного визначення - це процес управління даними суб'єктів компанії для досягнення поставлених цілей з мінімальними витратами і попередження спотворень і ризиків протягом діяльності організації. На даний час внутрішній контроль є одним з найважливіших елементів управління економічними суб'єктами. Аналіз практики та теорії системи внутрішнього контролю показує, що керівники, як правило, не створюють спеціальні підрозділи, призначені для ведення внутрішнього контролю, тому діяльність невеликих економічних суб'єктів може супроводжуватися значними втратами.

Внутрішній контроль являє собою процес, спрямований на отримання достатньої впевненості в тому, що економічний суб'єкт забезпечує ефективність і результативність своєї діяльності, в тому числі досягнення фінансових і операційних показників, збереження активів; достовірність і своєчасність бухгалтерської (фінансової) звітності; дотримання чинного законодавства, в тому числі при здійсненні фактів господарського життя і веденні бухгалтерського обліку. Внутрішній контроль повинен сприяти досягненню економічним суб'єктом цілей своєї діяльності, але не гарантує цього.

Основними елементами внутрішнього контролю економічного суб'єкта є:

- контрольне середовище. Включає в себе сукупність принципів і стандартів діяльності економічного суб'єкта. Дані принципи і стандарти визначають загальне розуміння внутрішнього контролю та вимоги до його організації на рівні економічного суб'єкта. Контрольна середовище повинна відображати культуру управління економічним суб'єктом і створювати належне ставлення персоналу до організації та здійснення внутрішнього контролю.

- оцінка ризиків. Являє собою процес виявлення та аналізу ризиків, тобто поєднання ймовірності і наслідків недосягнення економічним суб'єктом цілей своєї діяльності. При виявленні таких ризиків економічний суб'єкт повинен прийняти відповідні рішення, щоб керувати даними ризиками. Управління ризиками можливо шляхом створення необхідної контрольної середовища, вибору і організації окремих процедур внутрішнього контролю, шляхом вибору способів і методів оцінки результатів проведеного внутрішнього контролю, а також інформування персоналу. Оцінка ризиків покликана виявляти такі ризики, які можуть вплинути на достовірність бухгалтерської (фінансової) звітності. В зв'язку з тим, що через перевищення посадових повноважень з боку керівництва або персоналу ефективність внутрішнього контролю може знижуватися, важливим напрямком стає оцінка ризику виникнення зловживань і шахрайства. Факти зловживання та шахрайства можуть мати місце в зв'язку з придбанням та використанням активів, веденням бухгалтерського обліку і складанням бухгалтерської (фінансової) звітності, здійсненням корупційних дій. Оцінка даного ризику передбачає виявлення процесів, областей, ділянок, на яких існує можливість виникнення і здійснення таких фактів зловживань і шахрайства. Діями, спрямованими на мінімізацію ризиків, які впливають на досягнення цілей економічного суб'єкта, є процедури внутрішнього контролю.

- процедури внутрішнього контролю, ґрунтуються на принципах і стандартах, що становлять контрольну середу економічного суб'єкта, і застосовуються з урахуванням її особливостей. Існують такі процедури внутрішнього контролю, як документальне оформлення, підтвердження відповідності між об'єктами (документами) або їх відповідності встановленим вимогам, санкціонування (авторизація) фактів господарського життя, яке підтверджує правомірність здійснення такого факту, звірка даних, розмежування повноважень і ротація обов'язків, фізичний контроль, нагляд, процедури, пов'язані з комп'ютерною обробкою інформації і інформаційними системами та інші. Фізичний контроль як процедура внутрішнього контролю передбачає охорону і інвентаризацію об'єктів обліку, обмеження доступу до них. При здійсненні

процедури розмежування повноважень і ротації обов'язків повноваження з підготовки первинних документів, санкціонування (авторизації) фактів господарського життя і відображенню результатів в бухгалтерському обліку повинні бути покладені на різних осіб і на обмежений період з метою зменшення ризиків виникнення помилок і зловживань. Дана процедура є найбільш ефективною для цілей протидії фактам зловживань і шахрайства. Залежно від моменту здійснення процедури внутрішнього контролю поділяються на попередні та наступні. До попередніх процедур внутрішнього контролю слід віднести документальне оформлення, підтвердження відповідності між об'єктами (документами) або їх відповідності встановленим вимогам, санкціонування (авторизація) фактів господарського життя, розмежування повноважень і ротація обов'язків, фізичний контроль, які спрямовані на попередження появи помилок і порушень встановленого порядку діяльності економічного суб'єкта. Наступні процедури внутрішнього контролю (звірка даних, нагляд та інші) спрямовані на виявлення помилок і порушень встановленого порядку діяльності підприємства.

- інформація та комунікація. Основним джерелом інформації для прийняття рішень є інформаційна система економічного суб'єкта. Вона повинна забезпечувати можливість ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської (фінансової) звітності відповідно до вищевказаних припущень. Для поширення інформації, необхідної при прийнятті управлінських рішень та здійсненні внутрішнього контролю, застосовують такий елемент внутрішнього контролю як комунікація.

- оцінка внутрішнього контролю. Проводиться по відношенню до всіх інших елементів внутрішнього контролю з метою визначення їх ефективності та результативності, а також необхідності внесення змін в окремі елементи. Обсяг і характер методів і способів оцінки внутрішнього контролю встановлюються керівником підприємства або відповідного підрозділу. Операційна ефективність внутрішнього контролю означає, що внутрішній контроль здійснюється в повній відповідності із затвердженим планом протягом усього звітного періоду постійно. При підтвердженні операційної ефективності передбачається тестування певного

обсягу доказів того, що внутрішній контроль здійснювався протягом звітного періоду, або виконувалися процедури внутрішнього контролю з певною кількістю повторень. Для тестування операційної ефективності внутрішнього контролю вибірку фактів господарського життя виробляють методом випадкового відбору.

Всі результати оцінки проведеного внутрішнього контролю оформляються документально за погодженням з виконавцями процедур внутрішнього контролю і представляються керівництву економічного суб'єкта, причому склад, обсяг і форми документації залежать від потреб економічного суб'єкта.

Якщо в результаті оцінки внутрішнього контролю виявлені недоліки, то проводиться аналіз їх характеру та причин, додаткова перевірка або тестування при необхідності, а також визначаються пріоритети і складається план усунення. План усунення виявлених недоліків включає в себе опис конкретного нестачі внутрішнього контролю і ризику, докладний виклад дій, які повинні бути зроблені, і особа, яка має бути відповідальний за усунення недоліків, а також терміни, протягом яких ці недоліки повинні бути усунені. Порядок здійснення внутрішнього контролю підлягає документальному оформленню всіх елементів внутрішнього контролю. Документація, що оформляє організацію внутрішнього контролю економічного суб'єкта, підлягає регулярному оновленню не рідше одного разу на рік.

При організації внутрішнього контролю слід враховувати необхідність здійснення його на всіх рівнях управління і у всіх підрозділах.

Організація і оцінка внутрішнього контролю може здійснюватися підприємством як самостійно, так і незалежним консультантом (аудитором) в залежності від вимоги доцільності, раціональності та ефективності, Обсяг і характер способів і методів оцінки внутрішнього контролю визначаються керівником.

Побудова системи внутрішнього контролю є достатньо новою для більшості економічних суб'єктів нашої країни, зокрема, для представників малого та середнього бізнесу, тому формування сучасної та ефективної служби внутрішнього контролю є ключовим завданням в організації ефективної

діяльності сучасного підприємства.

Список використаної літератури:

1. Соколов Б.Н. Системи внутрішнього контролю (організація, методики, практика) / Б.Н. Соколов. – М.: ЗАО “Видавництво “Економіка”, 2007. – 442 с.
2. Стеців І.І., Рудницький Т.В. Внутрішньогосподарський контроль в інформаційній системі менеджменту підприємства // Вісник Львівської комерційної академії. – 2004. – Випуск 16. – С. 426-430.
3. Догиль Л.Ф. Управление хозяйственным риском: Учеб. пособие / Л.Ф. Догиль. – Мн.: Книжный Дом, Мисанта, 2005. – 224 с.

МОТРИНЕЦЬ КОРНИЛІЙ КОРНИЛІЙОВИЧ.
магістр зі спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку і
оподаткування та маркетингу **Максименко Д.В.**,
Мукачівського державного університету

ОПЕРАТИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Успіх оперативного економічного аналізу значною мірою залежить від правильної науково обґрунтованої його організації. Під організацією оперативного економічного аналізу розуміють систему заходів спрямованих на щоденне виявлення економічних результатів, їх зв'язку і взаємозалежності з ціллю забезпечення нормального функціонування об'єкту й ефективного управління ним. У найбільш загальному вигляді організація представляє собою визначення чіткого порядку та підвищення дієвості оперативного економічного аналізу.

Тому першим елементом організації оперативного економічного аналізу є пошук і використання системи показників такого аналізу. Ця система повинна відображати господарські та інші процеси і економічні результати, які піддаються щоденному обліку і на котрі органи управління можуть оперативно впливати. Вибір показників оперативного економічного аналізу повинен забезпечити тісне сполучення вартісних показників із натурально-речовими. При цьому необхідно

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>